Jussi Tervola

22.10.2019

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Kuulemistilaisuus 23.10.2019

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain 11 luvun 10 §:n sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 39/2019 vp)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta lausua hallitusohjelman mukaisista, tulonsiirtoihin tehtävistä muutoksista. Eriarvoisuuden ja huono-osaisuuden riskitekijöiden vähentäminen, toimeentulotuen roolin pienentäminen sosiaaliturvassa sekä huono-osaisuuden ylisukupolvisuuden torjuminen ovat kannatettavia tavoitteita, joihin esitys osaltaan pyrkii.

Esitetyt muutokset ovat oikeansuuntaisia kohdentuessaan suurimmaksi osaksi pienituloisiin kotitalouksiin ja lisätessään erityisesti yksinhuoltajakotitalouksien käytettävissä olevia tuloja.

Esitettyjen muutosten jälkeenkään työttömyysturvan ja sairausvakuutuksen perusturva ei kuitenkaan yllä vielä kohtuulliseksi katsottuun vähimmäiskulutukseen eli ns. minimibudjettiin. Perusturvan riittävyyden III arviointityöryhmän mukaan perusturva vuonna 2019 muodostaa 59–70 prosenttia yksin, vuokralla asuvalla työttömällä tai vähimmäismääräisen sairauspäivärahan saajan minimibudjetista asuinkunnasta riippuen (perustoimeentulotuki mukaan luettaessa 77 %). Käytännössä tämä tarkoittaa 190–260 euron vajetta kuukaudessa kohtuullisen minimikulutuksen viitebudjetin tasoon nähden (toimeentulotuki mukaan luettaessa 150 euroa/kk) työttömän peruspäivärahan saajalla. Esitetty työttömyysturvalain mukaisen peruspäivärahan korottaminen 20 eurolla kompensoi pitkälti viime hallituskaudella tehdyt työttömyysturvan leikkaukset, mutta ei riitä poistamaan toimeentulotuen tarvetta.

Yhden huoltajan ja lapsen perheet ovat sikäli poikkeus, että he saavuttavat kohtuullisen minimikulutuksen viitebudjetin tason, kun laskelmissa huomioidaan tarveharkintainen toimeentulotuki (Perusturvan riittävyyden arviointiraportti s.70). Toimeentulotuen tarpeeseen vaikuttavat asumiskustannukset ja asuinpaikkakunta, mutta myös perusturvaetuus: työttömyysetuuksien ja eläkkeiden lapsikorotukset vähentävät lapsiperheiden toimeentulotuen tarvetta kun taas vähimmäismääräisessä sairaus- tai vanhempainpäivärahassa vastaavia korotusta ei ole. Tästä seuraa, että esimerkiksi vähimmäismääräinen vanhempainpäiväraha on aina matalammalla tasolla kuin vastaava työmarkkinatuki, vaikkakin hallituksen esityksessä on tavoiteltu yhtenäistä perusturvan tasoa.

Hallituksen esitys tähtää ensisijaisesti perusturvan tason nostamiseen ja toimeentulotuen tarpeen vähentämiseen. Työttömyysturvan perus- ja ansioturvan kytköksen takia korotukset heijastuvat automaattisesti myös työttömän ansioturvaan. THL katsoo, että tämä juridinen kytkös vaikeuttaa kustannustehokkaita muutoksia kaikista heikoimmassa asemassa olevien työttömyysturvaan, ja on siten kyseenalainen.

Jussi Tervola

22.10.2019

THL:n vaikutusarviointien perusteella esitetyt korotukset vähentävät pienituloisuutta koko väestössä 0,1 prosenttiyksikköä ja lasten pienituloisuutta 0,3 prosenttiyksikköä. Työttömyysturvan korotus heikentää jonkin verran työnteon kannustimia, mikä saattaa hieman vähentää työllisyyttä.

Kaiken kaikkiaan THL katsoo, että esitetyt muutokset ovat kannatettavia, joskin perusturvan riittävyyden ja toimeentulotuen tarpeen vähentämisen näkökulmasta vaatimattomia.

Pääjohtaja Markku Tervahauta

Johtaja Markku Pekurinen